

Με ένα μνημείο - δάκρυ και την παρουσία επιζώντων του Ολοκαυτώματος, τα Τρίκαλα τίμησαν τους 139 νεκρούς τους στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ένα τριήμερο εκδηλώσεων μνήμης για το Ολοκαύτωμα, από 9 έως 11 Νοεμβρίου 2018, με αποκορύφωμα τα αποκαλυπτήρια ενός εξαιρετικά φιλοτεχνημένου και συμβολικού μνημείου. Στην αρχή της παλιάς συνοικίας των τρικαλινών Εβραίων, στον πεζόδρομο της οδού Πλούτωνος, ένα δάκρυ σχηματισμένο από σιδηροδρομικές γραμμές τρένου με ένα δέντρο ελιάς στη μέση, παραπέμπει τη μνήμη στη μακρά διαδρομή εκτόπισης των τρικαλινών και άλλων Ελλήνων Εβραίων, με τα «τρένα του θανάτου», στα στρατόπεδα εξόντωσης. Από εκεί λίγοι γλίτωσαν, όπως η 97χρονη πια κα Νάκη Μπέγα, επιζώσα του Άουσβιτς και ο διασωθείς της Κατοχής κ. Βίκτωρ Βενουζίου, που τίμησαν τα αποκαλυπτήρια με την παρουσία τους. Δίπλα στο Μνημείο μια μαρμάρινη στήλη με επιγραφή σε τρεις γλώσσες -στα ελληνικά, τα εβραϊκά και τα αγγλικά- υπενθυμίζει στην πόλη τον χαρακτήρα του Μνημείου και το χρέος της κοινωνίας «πως δεν πρέπει να επιτρέψει να ξανασυμβεί ένα νέο Ολοκαύτωμα, και πως ο καθένας που περνάει από μπροστά του είναι συνυπεύθυνος γι' αυτό», όπως πολύ χαρακτηριστικά τόνισε στην [ομιλία του ο πρόεδρος του ΚΙΣΕ Δαυίδ Σαλιέλ](#).

Οι εκδηλώσεις απετέλεσαν σημείο αναφοράς, όχι μόνο για την Ελλάδα, αλλά και για χώρες του εξωτερικού: διοργανώθηκαν από την ιταλική πρεσβεία, που έχει τη φετινή προεδρία στον ΙΗΡΑ, τον Δήμο Τρικκαίων, την Ελληνική Αντιπροσωπεία στον ΙΗΡΑ (Διεθνής Συμμαχία Μνήμης Ολοκαυτώματος), το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο Ελλάδος και το Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος, με τη συνεργασία και την υποστήριξη των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων Θεσσαλονίκης και Τρικάλων, της Ιταλικής Σχολής Αθηνών και του Μουσείου Τσιτσάνη. Έτσι στις εκδηλώσεις παρέστησαν πρέσβεις και διπλωματικές αντιπροσωπείες από 14 χώρες: Ιταλία, Τσεχική Δημοκρατία, Λουξεμβούργο, Ισραήλ, Ελβετία, Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, Αυστρία, Βουλγαρία, Πορτογαλία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Ουρουγουάη και ΗΠΑ.

Τον τόνο των εκδηλώσεων έδωσε ο Δήμαρχος Τρικάλων κ. Δημήτρης Παπαστεργίου με τον χαιρετισμό του κατά την έναρξη των εκδηλώσεων, την Παρασκευή 9.11.2018, στα εγκαίνια της έκθεσης του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος με τίτλο «Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων 1941 - 1944 - Προσωπικές Μαρτυρίες», στο Μουσείο Τσιτσάνη (όπου η έκθεση θα παραμείνει

μέχρι τις 17 Νοεμβρίου): «Δίπλα από τον ποταμό της λήθης, τον Ληθαίο, διατηρούμε τη Μνήμη», είπε χαρακτηριστικά, ενώ ειδικά για το μνημείο, επεσήμανε τη σημασία και τον συμβολισμό των δακρύων για τους τρικαλινούς συμπολίτες που χάθηκαν, τονίζοντας ότι το μνημείο αυτό φέρνει πίσω στα Τρίκαλα τη μνήμη τους.

Στο ίδιο πνεύμα, για την υποχρέωση, τιμή και μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος, οι προσφωνήσεις, του προέδρου του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδας κ. Δαυίδ Σαλιτιέλ, του πρέσβη της Ιταλίας στην Ελλάδα κ. Λουίτζι Μάρας και πιο συναισθηματικά φορτισμένη η ομιλία του προέδρου της Ισραηλιτικής Κοινότητας Τρικάλων κ. Ιακώβ Βενουζίου, ο οποίος αναφέρθηκε σε ανθρώπους και περιστατικά που σημάδεψαν την ιστορία του διωγμού στα Τρίκαλα, ενώ επισήμανε τη βοήθεια των Χριστιανών τρικαλινών προς τους συμπολίτες τους Εβραίους, τονίζοντας ότι τα Τρίκαλα και η Θεσσαλία γενικότερα έχουν τα μικρότερα ποσοστά απωλειών εβραϊκού πληθυσμού σε πανελλαδικό επίπεδο.

Η συγκίνηση ήταν εμφανής σε όλους, όσοι παραβρέθηκαν, στο πλήθος εκπροσώπων εβραϊκών Κοινοτήτων από την Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τη Λάρισα, τον Βόλο, την Καρδίτσα, τα Ιωάννινα, την Κέρκυρα, τη Χαλκίδα, και τη Ρόδο, αλλά και στους τρικαλινούς.

Των αποκαλυπτηρίων προηγήθηκε επιμνημόσυνη δέηση (Ασκαβά) από τον Σοφολογιώτατο Ραββίνο Λάρισας κ. Ηλία Σαμπετάι και ερμηνεία ύμνων από τη Χορωδία της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης, ενώ στο τέλος έγινε κατάθεση στεφάνων, τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή και η Δημοτική Φιλαρμονική Τρικάλων παιάνισε τον εθνικό ύμνο, σε έντονα συγκινησιακή ατμόσφαιρα.

Οι πρέσβεις και εκπρόσωποι πρεσβειών που παραβρέθηκαν στις εκδηλώσεις των Τρικάλων, ήταν: οι πρέσβεις Λουίτζι Μάρας -Ιταλία, Ιρίτ Μπεν - Αμπα -Ισραήλ, Λούτσιαν Φάτου -Ρουμανία, Γιαν Μπόντι -Τσεχική Δημοκρατία, Πολ Στάινμετζ -Λουξεμβούργο, Ολαφ Κέλζεν -Ελβετία, Ενρίκε Λέντελ - Ουρουγουάη. Επίσης, οι επιτετραμμένοι της Πορτογαλίας Ζοάο Μέντες και της Ουγγαρίας Ζιμονί Ατίλα, οι Πρόξενοι της Γερμανίας Βάλτερ Στέχελ και της Αυστρίας Κριστόφ Ρέιτινγκερ, οι Μορφωτικοί Ακόλουθοι των πρεσβειών της Βουλγαρίας Παντελέι Σπασόφ, και της Πολωνίας Ζιουστίνα Σλόβικ. Εκ μέρους της πρεσβείας των ΗΠΑ η Ακόλουθος Δημοσίων Υποθέσεων Μόνικα Κάμινγκς και ο Εμπορικός Ακόλουθος Κιθ Σίλβερ.

«**ΜΑΖΙ και ΕΝΩΜΕΝΟΙ** απέναντι στις ακραίες ιδεολογίες»

Στην κεντρική εκδήλωση, που έγινε στο Πνευματικό Κέντρο Τρικάλων «Αθανάσιος Τριγώνης», το βράδυ του **Σαββάτου 10 Νοεμβρίου 2018**, οι ομιλίες που απευθύνθηκαν σε ευρύ κοινό είχαν ιδιαίτερη σημασία. Όλες τους εστίασαν στην ανάγκη ενότητας απέναντι σε ακραίες ιδεολογίες.

Ο **Δήμαρχος Τρικάλων κ. Δημήτρης Παπαστεργίου** αναφέρθηκε χαρακτηριστικά στους Έλληνες: «που υψώνουν τη σημαία της ισότητας, χωρίς διαχωρισμούς, χωρίς μίσση, χωρίς βία. Με μόνο εφόδιο και ταυτοχρόνως μόνο στόχο τη φιλία ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους. Χωρίς κανέναν απολύτως διαχωρισμό». Καθώς «μια κοινωνία που σέβεται τον εαυτό της, είναι μια κοινωνία

που σέβεται τον “άλλον”, που, αν θέλει να λέγεται σύγχρονη, δεν μένει μόνο στις “έξυπνες” και καινοτόμες δράσεις της, αλλά επιμένει στις ανθρωπιστικές της Αξίες.

Χαρακτηριστική, επίσης, η φράση του **πρέσβη της Ιταλίας κ. Λουίτζι Μάρας**: «Η Ψυχολογία της Γενοκτονίας είναι η πιο αρνητική έκφραση της ψυχολογίας του κακού, που επιτρέπει στον καθένα μας – αν δεν είμαστε ακέραιοι- να βρίσκουμε δικαιολογίες για όσα κακώς πράττουμε».

Ενώ ο κ. **Ευστάθιος Λιανός - Λιάντης**, επικεφαλής της Ελληνικής Αντιπροσωπείας στον ΙΗΡΑ, αφού αποκάλυψε πως οι κεντρικές εκδηλώσεις του 2021 θα πραγματοποιηθούν στη χώρα μας, τόνισε: «Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι το Ολοκαύτωμα δεν ξεκίνησε με εκτελέσεις. Ξεκίνησε με ρητορείες και προχώρησε στην παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, με αποκορύφωμα τη γενοκτονία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αισθανόμαστε τόσο έντονα ότι πρέπει να καταπολεμήσουμε κάθε μορφή μίσους, συμπεριλαμβανομένου του αντισημιτισμού».

Ο δε **πρόεδρος του ΚΙΣΕ κ. Αυαίδ Σαλιτιέλ** τόνισε πως «σήμερα, περισσότερο από ποτέ στην ιστορία, υπάρχει ανάγκη να αντιδράσουμε στα ανησυχητικά σημάδια και να κινητοποιηθούμε ακόμη περισσότερο». Απηύθυνε, δε, έκκληση, «προς όλους τους φορείς -θεσμικούς και κοινωνικούς, εθνικούς και διεθνείς- να συνταχθούμε ΜΑΖΙ και ΕΝΩΜΕΝΟΙ απέναντι στις ακραίες ιδεολογίες, (...) να δηλώσουμε ότι θα είμαστε οι θεματοφύλακες της Μνήμης και ότι δεν θα επιτρέψουμε στον φανατισμό, τον αντισημιτισμό και τον ρατσισμό να σηκώσουν ξανά κεφάλι».

Ενώ ειδικά για τα Τρίκαλα, ο κ. **Μίκης Μοδιάνο, Αντιπρόεδρος του Α.Σ. του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας** επεσήμανε ότι, «συμπεριλήφθηκε ο Νομός Τρικάλων στις περιοχές που προσκλήθηκαν να συμμετέχουν στον μαθητικό διαγωνισμό, για τη δημιουργία ταινίας μικρού μήκους (βίντεο) με θέμα “Το Ολοκαύτωμα και οι Έλληνες Εβραίοι”, για το σχολικό έτος 2018-2019. Οι επικρατέστερες μαθητικές δημιουργίες θα επιβραβευτούν με εκπαιδευτικό ταξίδι στο Άουσβιτς, ώστε τα νέα παιδιά να δουν με τα ίδια τους τα μάτια την βιομηχανία θανάτου που είχαν οργανώσει εκεί οι Ναζί.

Παράλληλα, ξεκίνησε και θα παραμείνει μέχρι τις 17 Νοεμβρίου στο φουαγιέ του Πνευματικού Κέντρου Τρικάλων, η έκθεση «Το Γερμανικό ναζιστικό στρατόπεδο συγκέντρωσης Άουσβιτς - Μπίρκεναου», του Κρατικού Μουσείου του Άουσβιτς, με την επιμέλεια της Πρεσβείας της Πολωνίας στην Ελλάδα. Τη σημασία της έκθεσης ειδικά για τους μαθητές και τις μαθήτριες των Τρικάλων, τόνισε στην ομιλία της η Μορφωτική Ακόλουθος της Πρεσβείας της Πολωνίας κ. Γιουστίνια Σλόβικ.

Επίσης, ιδιαίτερα συγκινητική ήταν η παρουσίαση μικρού τμήματος της ταινίας του τρικαλινού σκηνοθέτη Βασίλη Λουλέ «Φιλιά εις τα παιδιά», που αναφέρεται στη διάσωση παιδιών Εβραίων από χριστιανούς Έλληνες, και στο πώς βίωσαν την απώλεια των συγγενών τους στο Ολοκαύτωμα.

Στο τέλος της βραδιάς, μουσικό πρόγραμμα από τη Λαϊκή Ορχήστρα του Δήμου Τρικκαίων παρουσίασε πρόγραμμα Ελλήνων συνθετών με θέμα το Ολοκαύτωμα.

Βιβλία, έκθεση, μουσική

Την Παρασκευή το απόγευμα, πριν την έναρξη των εκδηλώσεων, η Ισραηλιτική Κοινότητα των Τρικάλων υποδέχθηκε τους ομοθρήσκους απ' όλη την Ελλάδα στο Πνευματικό της Κέντρο, όπου έγινε Καμπαλάτ Σαμπάτ με ιεροουργό τον Λέων Γαβριηλίδη, και χαιρετισμούς των προέδρων του ΚΙΣΕ, Δ. Σαλτιέλ, και της Κοινότητας Τρικάλων Ιακ. Βενουζίου.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια της έκθεσης του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδας με τίτλο «Το Ολοκαύτωμα των Ελλήνων Εβραίων 1941 - 1944 - Προσωπικές Μαρτυρίες». Πρόκειται για έκθεση με μαρτυρίες και ντοκουμέντα για την τύχη και την πορεία των Ελλήνων Εβραίων, με στοιχεία και φωτογραφίες για μια τόσο ζοφερή περίοδο, όσο αυτή του Ολοκαυτώματος. Λειτουργεί μέχρι τις 17 Νοεμβρίου στο Μουσείο Τσιτσάνη.

Ο Δήμαρχος κ. Δημήτρης Παπαστεργίου στον χαιρετισμό του αναφέρθηκε στη Μνήμη, ως στοιχείο της κοινωνίας μας.

Ο πρέσβης της Ιταλικής Δημοκρατίας στην Ελλάδα κ. Luigi Marras αναφέρθηκε στην ανάγκη να διατηρούμε την ακεραιότητά μας, και «να είμαστε πάντα οι φρουροί των αξιών μας, χωρίς να παραχωρούμε χώρο σε όσους μας απειλούν». Σε μια γενναία τοποθέτηση, ο Γενικός Πρόξενος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη κ. Βάλτερ Σέχτελ, αναφέρθηκε στην οδυνηρή επέτειο από το πογκρόμ της Νύχτας των Κρυστάλλων, ακριβώς 80 χρόνια πριν. Τόνισε, επίσης, ότι η υποστήριξη του έργου αναστήλωσης της Συναγωγής Τρικάλων από τη Γερμανία

είναι ένα δείγμα της δέσμευσης της Γερμανίας στη διατήρηση της εβραϊκής ζωής και παράδοσης.

Στη συνέχεια η κα Εφη Εζρατή, από το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων του ΚΙΣΕ, ανέγνωσε τους χαιρετισμούς του προέδρου και της διευθύντριας του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος κ. Μάκη Μάτσα και κας Ζανέτ Μπαττίνου. Τονίστηκε ιδιαίτερος η σημασία της έκθεσης για τη διατήρηση της μνήμης και οι σχετικές δράσεις του Μουσείου.

Στον χώρο του Μουσείου Τσιτσάνη έγιναν δύο σημαντικές ομιλίες - παρουσιάσεις. Αρχικά ο ιστορικός - φιλόλογος και συγγραφέας κ. Κώστας Μιχαλάκης ανέπτυξε το θέμα «Μαθητολογία 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου Τρικάλων - Μια κιβωτός στο πέλαγος της Ιστορίας». Πρόκειται για ένα ιστορικό από πολλές απόψεις σχολείο των Τρικάλων, που συνδέεται με τους Τρικαλινούς Εβραίους λόγω της φοίτησης εκεί της πλειονότητας των μελών της Κοινότητας.

Ακολούθησε η παρουσίαση του βιβλίου «ΛΟΥΝΑ» της Ρίκας Μπενβενίστε (εκδ. Πόλις, 2017). Πρόκειται για ένα δοκίμιο ιστορικής βιογραφίας, που με ηρωίδα τη Λούνα «ανοίγει ένα μονοπάτι για να ξανασκεφτούμε τους Εβραίους της Θεσσαλονίκης στην πόλη τους, τη Shoah, τη φτώχεια και τα ανάποδα μεταπολεμικά χρόνια». Το βιβλίο παρουσίασαν, η κ. Οντέτ Βαρών - Βασάρ, ιστορικός -Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, η κ. Μαρία Καβάλα, ιστορικός -ΑΠΘ, και η συγγραφέας Ρίκα Μπενβενίστε, ιστορικός, καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Τον συντονισμό έκανε ο Καθηγητής Παθολογίας της Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων κ. Μωσής Ελισάφ, Πρόεδρος της Ι.Κ. Ιωαννίνων.

Η πρώτη ημέρα των εκδηλώσεων έκλεισε με μια υπέροχη συναυλία από τη σοπράνο Μαριάντζελα Χατζησταματίου και τους Νίκο Παναγιωτίδη (κιθάρα), τον μάεστρο Κωστή Παπάζογλου (φλάουτο) και Μαρίνη Πεϊκίδου (βιόλα). Ερμήνευσαν ελληνικά, ιταλικά, σεφαραδίτικα, ρωμανιώτικα, τραγούδια, που ενθουσίασαν και ξύπνησαν μνήμες στους παρευρισκόμενους.

Την παρουσίαση των εκδηλώσεων έκανε η αντιδήμαρχος Πολιτισμού Τρικκαίων κ. Σοφία Αλεστά, η οποία μαζί με το γραφείο Δημοσίων Σχέσεων του Δήμου και του ΚΙΣΕ είχαν τη διοργανωτική μέριμνα των εκδηλώσεων.

Παραβρέθηκαν επίσης, ο πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Τρικκαίων κ. Μιχάλης Λάππας, ο βουλευτής Τρικάλων κ. Σάκης Παπαδόπουλος, ο πρ. αντιπρόεδρος της Βουλής κ. Σωτ. Χατζηγάκης, οι τ. βουλευτές κ. Βλαχογιάννης και Ταμήλος, ο περιφερειακός σύμβουλος κ. Ντ. Μπάρδας καταθέτοντας στεφάνι εκ μέρους του Περιφερειάρχη Θεσσαλίας κ. Κ. Αγοραστό, οι περιφερειακοί σύμβουλοι κ. Αναγνωστόπουλος, Τσίγκας, Κολίτσας, ο αντιδήμαρχος Τρικκαίων κ. Κ. Ψύχος, οι τ. αντιδήμαρχοι κ. Λεβέντη και Γάλλου- Δαλκαφούκη, ο επικεφαλής της μείζονος αντιπολίτευσης στον Δήμο Τρικκαίων και τ. Δήμαρχος κ. Χρ. Λάππας, οι κ. Καΐκης και Μητσιούλης από την ελάσσονα αντιπολίτευση, ο δημοτικός σύμβουλος κ. Τ. Κατσιάνης, ο διοικητής της ΣΜΥ, ταξίαρχος κ. Δημοσθένης Κωστόπουλος, εκπρόσωποι των Περιφερειακών Διευθυντών Θεσσαλίας της ΕΛΑΣ και της Π.Υ., ο διοικητής της ΑΔ Τρικάλων κ. Γ. Σπηλιόπουλος.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΧΕΤΙΚΑ:

[-ΜΝΗΜΕΙΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΤΡΙΚΑΛΑ: ΤΟ ΔΑΚΡΥ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ, ΕΡΤ 11.11.2018](#)

[-Ιστορική στιγμή για τα Τρίκαλα και την Εβραϊκή Κοινότητα, της Λέλας Κατεχάκη, 11.11.2018, trikalanews.gr](#)

-VIDEO: ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΜΝΗΜΕΙΟΥ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΤΡΙΚΑΛΑ [ΜΕΡΟΣ 1^ο](#) - [ΜΕΡΟΣ 2^ο](#) - [ΜΕΡΟΣ 3^ο](#)

-- [VIDEO: Πως γλύτωσε από το κολαστήριο Άουσβιτς. Η συγκλονιστική αφήγηση της επιζήσασας 92χρονης Νάκη Μπέγα](#)

- ΞΕΝΟΣΤΥΠΟΣ: [A Greek Town Commemorates its Holocaust History](#). Άρθρο στο διαδικτυακό TABLET, 10.1.2019, της Margarita Gokun Silver, για το Μνημείο Ολοκαυτώματος στα Τρίκαλα και την ιστορία των Εβραίων των Τρικάλων.